



## Toespraak dodenherdenking in Strijen

### Gemeente Hoeksche Waard

4 mei 2021

Als er ooit een tijd is geweest waarin het woord 'vrijheid' op ieders lippen lag, is het nu wel. Het is een mooi woord voor een breed begrip en daardoor zorgt het ook voor discussie. Want, wat is dat, vrijheid? Wat betekent vrijheid voor u, voor mij?

Het jaarthema van het Nationaal Comité 4 en 5 mei is dit keer 'Na 75 jaar vrijheid'. Wat mij betreft hoort daar een komma achter te staan, want die woorden verdienen een vervolg.

Wat weten wij eigenlijk over vrijheid, nu wij al zo lang geen oorlog kennen, althans, niet van nabij?

Wie een oorlog heeft meegemaakt heeft waarschijnlijk andere gedachten en gevoelens bij vrijheid dan de gemiddelde Nederlander van na 1945. Verdriet, woede, angst en wellicht ook blijdschap geven dat woord bij ouderen een lading die jongeren misschien niet voelen.

Sinds januari vorig jaar, toen het coronavirus zich langzaam meester maakte van de wereld, kreeg het woord vrijheid weer een andere lading. Na 75 jaar begon er iets aan te knagen. Niet omdat er een oorlog was uitgebroken, maar omdat een onzichtbare vijand het op ons en op onze vrijheid had gemunt. Er ontstond een crisis die iedereen raakte, een crisis die onze vrijheid aantastte.

Want wat betekent vrijheid voor ons middenin een pandemie? Zeker nu kunnen we dit fenomeen niet anders zien dan in relatie tot onze medemens. Waar begint en waar eindigt onze vrijheid en die van de ander?

In het essay 'Het fundament van vrijheid' van Daan Roovers, tot voor kort Denker des Vaderlands, schrijft zij dat uit onderzoek blijkt dat het begrip vrijheid veel verschillende invullingen heeft.

Het betekent bijvoorbeeld 'Kunnen gaan en staan waar je wilt' en 'Je eigen keuzes kunnen maken'. Het is 'Jezelf kunnen zijn', en 'Vrij zijn om te doen en om te zeggen wat je wilt', maar ook 'niet beperkt worden'. Het gaat om keuzevrijheid, om bewegingsvrijheid, om de vrijheid van meningsuiting.

In een oorlog komen al die begrippen op losse schroeven te staan. We weten nu dat dit ook geldt als er een pandemie heerst. Ook nu moeten we ons afvragen wat vrijheid voor ons betekent. Door de coronacrisis is onze vrijheid beperkt. Maar we moeten reëel blijven: deze crisis is echt iets anders dan een bezetting want de vrijheid die we als Nederlanders het sterkst verbinden aan onze cultuur, is ongedeerd: de vrijheid van meningsuiting.

Onze vrijheid is niet vanzelfsprekend, daarvan moeten wij ons bewust zijn en blijven. De Nationale herdenking, zoals we die elk jaar houden op 4 mei, is daarvoor een uitstekend moment. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat er elk jaar meer mensen aan meedoen. Tot

mijn genoeg ook kinderen en jongeren, gesteund door o.a. het onderwijzend personeel en de scouting.

Het is van het grootste belang dat de jeugd wordt betrokken bij thema's als oorlog, vrede, vrijheid. De kinderen van nu groeien op in een wereld met grote problemen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dit altijd al zo is geweest, al valt het bij ons, in het westen van Europa, verhoudingsgewijs nog mee.

Nu is er met de coronacrisis nog een probleem bijgekomen. Naast dat vrijheid en gezondheid niet meer vanzelfsprekend is, is ook de schooltijd van onze kinderen en jongvolwassenen nu wezenlijk anders dan voorheen. Het is aan ons om hen te laten zien dat je door goed na te denken, naar elkaar te luisteren en elkaar ruimte te geven verder kunt. Op die manier maak je vrijheid met elkaar, het is een kwestie van geven en nemen. Of het allemaal weer zoals vroeger wordt, weten wij niet, maar wij zijn het aan de jeugd verplicht positief naar de toekomst te kijken.

De manier waarop wij in ons land op 4 mei de doden herdenken en op 5 mei de vrijheid vieren, is wereldwijd niet gebruikelijk. Dat heeft de hoogleraar Nederlandse geschiedenis, James Kennedy, onderzocht. In de meeste landen liggen deze data veel verder uit elkaar. Volgens hem is onze manier een krachtige combinatie. Ik denk dat hij gelijk heeft. Herdenken kan niet zonder vieren en andersom.

In veel dorpen en steden in Nederland zijn mensen nu bij elkaar om samen stil te staan bij wat het betekent, het herdenken van onze doden. Ik zeg met opzet 'samen' herdenken.

Wie had op 4 mei vorig jaar kunnen denken dat wij hier met zo weinigen zouden zijn. Het kan jammer genoeg niet anders dan op deze manier. Wij geven de vrijheid van samenzijn op om onze gezamenlijke vrijheid straks terug te krijgen.

Net als in de andere dorpen in onze gemeente zijn in Strijen vreselijke dingen gebeurd in de oorlog. Eén van de verhalen gaat over Dies Sanders, zijn naam staat hier op de plaquette aan de toren van de Sint Lambertuskerk. Een dappere jongeman van 23 jaar. En ik weet zeker dat u zijn naam – misschien zonder te weten wie hij was – best vaak noemt.

In 1944 was een deel van Nederland al bevrijd. Het gedeelte boven de rivieren was nog in handen van bezetters. Dies kende het gebied goed en hielp geallieerde piloten, mensen die door de Duitsers gezocht werden en koeriers van het verzet naar het bevrijde gedeelte toe. Het ging om zware tochten via de Biesbosch, het Hollandsch Diep en het Haringvliet. Tegen de kerst van 1944 ging het mis. Een paar honderd meter voor de grienden stuitte de groep – onder leiding van Dies - op een Duitse patrouille. Eén persoon werd doodgeschoten, twee mensen wisten te ontkomen en de rest kwam in de gevangenis in Rotterdam terecht. Zo ook Dies.

Omstreeks diezelfde tijd werd in Bergschenhoek een Duitse soldaat door een Nederlander doodgeschoten. Als vergelding liet de Duitse commandant op 7 januari 1945 tien Nederlandse gevangenen doodschieten. Dies was één van de noodlottigen.

Omdat Dies veel heeft gedaan voor het verzet in Strijen, is het plein hier naast deze kerk naar hem vernoemd: het Dingenis Sanderse Plein.

Dit verhaal en veel andere verhalen over de Tweede Wereldoorlog in de Hoeksche Waard kunt u teruglezen in het boekje Strijen 1940-1945 en op de website van WO2 Hoeksche Waard.

Straks zijn wij twee minuten stil en herdenken we de doden en het fundament van de vrije samenleving. Het zou mooi zijn als wij in gesprek met elkaar de woorden kunnen vinden die volgen op de komma van het jaarthema 'Na 75 jaar vrijheid'.

Ik wens u allen een zinvolle herdenking en spreek de hoop uit dat wij elkaar volgend jaar op deze plek in een groter gezelschap kunnen ontmoeten.